

Круглий стіл «Історія читання – гендерний аспект»

Вовк Ольга

На сьогоднішній день в Україні спостерігається значний підйом гендерних досліджень, тобто таких, котрі мають дослідити соціальні ролі представників обох статей у тому чи іншому суспільстві в певний проміжок часу. Зростання інтересу до досліджень з указаної проблематики пояснюється насамперед об'єктивною ситуацією, котра склалася нині у нашій державі.

Як відомо, Конституція України (Ст. 24) гарантує рівні права та можливості чоловіків і жінок, рівність їх перед законом, має забезпечувати їх реалізацію у всіх сферах життя. Проте ці норми можуть бути ефективно впроваджені тільки за допомогою відповідних механізмів – законодавчих, інституційних тощо. Однією зі складових формування вказаних механізмів стало прийняття у 2005 році Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Цей крок був прогресивним для України, адже дав поштовх до роботи державних структур у сфері досягнення гендерної рівності (а саме здійснення гендерної експертизи чинного законодавства та проектів нормативно-правових актів, формування гендерної статистики тощо). Разом із тим, нажаль, Закон багато в чому був і залишається декларативним. Механізми забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків і жінок поки що нестабільні і діють дуже повільно. Велика кількість населення ще не усвідомлює, та, відповідно, не сприймає адекватно необхідність та важливість впровадження ідей гендерної рівності в життя.

Проте тенденції, котрі мають місце в сучасній Україні, видаються надто загрозливими, щоб ними нехтувати. Це безпрецедентна розповсюдженість гендерних стереотипів у масовій свідомості, та відповідно, у рекламі та ЗМІ; прояви гендерної дискримінації на ринку праці; дванадцятирічний розрив у середній тривалості життя чоловіків та жінок і проблема «надсмертності» чоловіків; високий рівень насильства в сім'ї, поширеність торгівлі людьми, тощо.

Держава, котра прагне досягти статусу демократичної, соціальної та правової, повинна докласти усіх зусиль для викорінення цих ганебних явищ. Причому вирішення проблеми має бути комплексним, до нього мають бути залучені усі суб'єкти: держава, суспільство та кожна окрема особа. Безперечно, це надзвичайно важке завдання не можна вирішити без проведення попередніх наукових розвідок. Для досягнення усієї глибини проблеми, розуміння процесів виникнення та побутування гендерних стереотипів необхідно дивитися не тільки на «верхівку

айсберга» – сучасний стан українського суспільства – а й досліджувати причини виникнення вказаних проблем в історичній ретроспективі. У цьому ключі гендерний підхід до вивчення історії, етнології, культури видається надзвичайно перспективним – адже за допомогою нього можна більш ґрунтовно вивчити ментальність та суспільну психологію українського народу та провести історичні паралелі; вибудувати ефективні механізми інформування широкого загалу населення щодо ідей гендерної рівності та впровадження цих ідей; спрогнозувати результати впровадження ідей гендерної рівності та, за необхідністю, їх скоректувати. Тобто дослідження історії із залученням гендерного інструментарію може стати однією з ланок, якої не вистачає нині для досягнення реального, а не декларативного суспільства рівних прав та можливостей.

15 квітня 2011 р. у рамках роботи IV Міжнародного науково-практичного семінару «Розмаїття культур: історія і соціально-комунікативна природа Книги» було проведено круглий стіл «Історія читання – гендерний аспект». Співорганізаторами заходу виступили історичний факультет та Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. В його роботі взяли участь викладачі, аспіранти та студенти історичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. В якості модератора круглого столу було запрошено М. С. Вороніну – фахівця у галузі гендерних досліджень, кандидата історичних наук, доцента Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Тематика доповідей, представлених у ході роботи круглого столу, була вельми широкою. Так, аспірантка А. Кудь звернула увагу присутніх на проблему жіночої освіти в Російській імперії у другій половині XIX ст. Як відомо, даний період ознаменувався значним збільшенням потягу прогресивного жіноцтва до отримання освіти, у тому числі вищої, проте суспільна думка з цього питання була неоднозначною. Авторка прослідкувала та проаналізувала основні напрями дискусії з приводу жіночої освіти, що велася в тогочасній російській пресі.

Аспірант С. Бондаренко у своїй доповіді розкрив роль книги у житті харківських студентів другої половини XIX ст. Автор розповів про інтереси, традиції та правила читання, котрі побутували у тодішньому студентському середовищі.

Аспірантка Л. Філіпенко висвітила шляхи становлення та розвитку жіночих журналів на теренах Російської імперії, розкрила особливості їх видання, розповсюдження, змін у тематиці тощо.

Студентка 4 курсу О. Вовк на матеріалі казок та етнографічних свідчень прослідкувала особливості гендерних відносин у традиційних суспільствах двох споріднених палеоазіатських народів – чукотського та коряцького.

Студентка 4 курсу Д. Шалигіна піддала гендерному аналізу німецькі молодіжні журнали першої половини XX ст. та виділила основні

компоненти гендерної політики Третього Райху як одного з механізмів виховання «справжніх арійців». Яскравий ілюстративний матеріал, представлений авторкою, підсилив емоційність виступу.

Усі доповіді відзначалися жвавістю, інформативністю та викликали конструктивну і плідну дискусію. Кожен із учасників круглого столу почерпнув для себе нові знання, отримав поживу для розуму, дістав натхнення для проведення подальших наукових пошуків в обраній галузі знань. Зважаючи на вищевикладене, можна сказати, що результати проведення круглого столу «Історія читання – гендерний аспект» мають не лише значну теоретико-пізнавальну, а й соціальну значущість.

Міжнародна конференція молодих учених «ХІ-ті Кирило-Мефодіївські читання»

Чистотіна Ольга

20 травня 2011 р. до Дня слов'янської писемності та культури в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна було проведено вже традиційну Міжнародну конференцію «ХІ-ті Кирило-Мефодіївські читання». Співорганізаторами конференції виступили Центр болгаристики та балканських досліджень ім. М. Дрінова, Центр краєзнавства, історичний факультет Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна та Студентське наукове товариство історичного факультету. До участі у конференції оргкомітетом було відібрано 50 кращих тез студентів, аспірантів та молодих вчених із 17 вищих навчальних закладів України та Росії.

Конференцію було відкрито вітальними словами директора Центра болгаристики та балканських досліджень С. Ю. Страшнюка та директора Центра краєзнавства С. М. Куделка. На пленарному засіданні були заслухані доповіді В. Бескорсої, А. Смишляк, О. Чеботарьова та Є. Рогового.

В рамках конференції проводилась робота за двома секціями – «Історія духовної культури» (керівник – докт. філос. наук, проф. Г. Д. Панков) та «Політична історія слов'янських та православних народів» (керівник – канд. іст. наук, доц. О. О. Гоков). Розгляд актуальних питань сучасної славістики супроводжувався жвавою та конструктивною дискусією.